PAPER-III
PUNJABI

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ___________________________
   (Name) ______________________________
2. (Signature) ___________________________
   (Name) ______________________________

Roll No. | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No.___________________________________

(In words)

D	2	4	1	0

Time : 2 $^1/_2$ hours] [Maximum Marks : **200**

Number of Pages in this Booklet : **32** Number of Questions in this Booklet : **19**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answer to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc., is prohibited.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुए रिक्त स्थान पर ही लिखिये ।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है ।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
   (ii) कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है ।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे ।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें ।
8. केवल नीले/काले बाल प्वाईंट पेन का ही इस्तेमाल करें ।
9. किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।

PUNJABI
Paper-III
ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ-III

Note : This paper is of **two hundred (200)** marks containing **four (4)** sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

ਨੋਟ : ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ **ਦੋ ਸੌ (200)** ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ **ਚਾਰ (4)** ਖੰਡ ਹਨ । ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹਰੇਕ ਖੰਡ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣ ।

SECTION – I

ਖੰਡ – I

Note : This section consists of **two** essay type questions of **twenty (20)** marks each, to be answered in about **five hundred (500)** words each. **(2 × 20 = 40 marks)**

ਨੋਟ : ਇਸ ਖੰਡ **ਵਿਚ 20-20** ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਦੋ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **500** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ । **(2 × 20 = 40 ਅੰਕ)**

1. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ : ਸੱਮਸਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ : ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰਿਪੇਖ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਵਿ ਜੁਗਤਾਂ

ਜਾਂ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ ਸਾਹਿਤ : ਕਲਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੰਬੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ : ਨਵੇਂ ਝੁਕਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਵਿਕਾਸ : ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਹਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ : ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

2. ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰੋ :

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਞ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ ਜੋਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ ਕੂੜੁ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਕਾਜੀਆ ਬਾਮਣਾ ਕੀ ਗਲ ਥਕੀ ਅਗਦੁ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਮੁਸਲਮਾਨੀਆਂ ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ ਕਸਟ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਖੁਦਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਜਾਤਿ ਸਨਾਤੀ ਹੋਰਿ ਹਿਦਵਾਣੀਆਂ ਏਹਿ ਭੀ ਲੇਖੈ ਲਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਖੂਨ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਵੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਰਤੁ ਕਾ ਕੁੰਗੂ ਪਾਇ ਦੇ ਲਾਲੋ ॥
ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਗੁਣ ਨਾਨਕੁ ਗਾਵੈ ਮਾਸਪੁਰੀ ਵਿਚਿ ਆਖੁ ਮਸੋਲਾ ॥

ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਰੰਗਿ ਰਵਾਈ ਬੈਠਾ ਵੇਖੈ ਵਖ ਇਕੇਲਾ ॥
ਸਚਾ ਸੋ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ ਤਪਾਵਸੁ ਸਚੜਾ ਨਿਆਉ ਕਰੇਗੁ ਮਸੋਲਾ ॥
ਕਾਇਆ ਕਪੜੁ ਟੁਕ ਟੁਕ ਹੋਸੀ ਹਿਦੁਸਤਾਨ ਸਮਾਲਸੀ ਬੋਲਾ ॥
ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ ਜਾਨਿ ਸਤਾਨਵੈ ਹੋਰੁ ਭੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ ॥
ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੇਲਾ ॥

ਜਾਂ

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !
ਮੇਰੀ ਜੀਭ'ਤੇ — ਤੇਰਾ ਲੂਣ ਏਂ
ਤੇਰਾ ਨਾਂ — ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਿਆਂ ਹੋਠਾਂ'ਤੇ
ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਬੁੱਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਏਂ !
ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬੋਲਾ !
ਮੇਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾਂ ਏ ਤੇਰਾ ਅੰਨ ।
ਕੁਛ ਕੁ ਬੋਲ ਸਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੰਨ ਦੇ ਕੀੜੇ
ਤੇ ਅੰਨ ਭਾਰ ਹੇਠਾਂ — ਉਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਹਨ

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !
ਮੈਂ ਚੰਮ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਖੇਡ ਲੈ, ਖਿਡਾ ਲੈ
ਲਹੂ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਲੈ ਪਿਲਾ ਲੈ !
ਤੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ ਅਹਿ, ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ੈ
ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਂ ਵਰਤ ਲੈ
ਉੱਗੀ ਹਾਂ
ਪਿਸੀ ਹਾਂ
ਗੁੱਝੀ ਹਾਂ
ਵਿਲੀ ਹਾਂ
ਤੇ ਅਜ ਤੱਤੇ ਤਵੇ ਉੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਂ ਪਰਤ ਲੈ !
ਮੈਂ ਬੁਰਕੀ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਂ ਨਿਗਲ ਲੈ
ਤੇ ਤੂੰ ਲਾਵੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਿਨਾ ਚਾਹੇਂ ਪਿਘਲ ਲੈ ।
ਲਾਵੇ'ਚ ਲਪੇਟ ਲੈ

ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਖੜੀ ਹਾਂ ਬਾਹਵਾਂ'ਚ ਸਮੇਟ ਲੈ

ਚੁੰਮ ਲੈ, ਚੱਟ ਲੈ,

ਤੇ ਫੇਰ ਰਹਿੰਦ ਖੂੰਹਦ ਉਹਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਵੱਟ ਲੈ ।

ਅੰਨ ਦਾਤਾ !

ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਇਨਕਾਰ ?

ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ !

.... ਹਾਂ.... ਪਿਆਰ .... ਇਹ ਤੇਰੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਸ਼ੈ ਨਹੀਂ ...

ਜਾਂ

ਪਿਆਰ ਉੱਚੀ ਦਿਵਯ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ । ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਹ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਆਦਮੀ ਬਣ ਸਕਾਂ । ਜਦ ਪਿਆਰ ਅੰਦਰ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਤਦ ਇਕ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਉਸ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭੈੜੀ ਤੇ ਕਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ, ਉਹਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਹਪਣ ਦਾ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਨਿੱਕਾ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ । ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਲਾਲ ਚਲੂਲਾ ਖੇੜਾ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਖੇੜੇ ਦਾ ਵੰਨ ਹੈ । ਤਾਰੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਹੰਸ ਨੈਣ ਦਿਸਦੇ ਹਨ । ਚਲਦੀ ਨਦੀ ਉਹਦੇ ਮਨ ਦਾ ਇਕ ਸੁਫ਼ਨਾ ਗਾਉਂਦੀ ਭਾਸਦੀ ਹੈ । ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਰੂਪ ਬਣਦੇ ਤੇ ਬਿਨਸਦੇ ਹਨ । ਅਚਰਜ ਮਾਯਾ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਉਹਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਚਾ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ । ਪਿਆਰ ਨਿਰੋਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੀਂਦਾ, ਪਲਦਾ, ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਸਵਾਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।

SECTION – II

ਖੰਡ – II

Note : This section contains **three (3)** questions of **fifteen (15)** marks each to be answered in about **three hundred (300)** words. **(3 × 15 = 45 marks)**

ਨੋਟ : ਇਸ ਖੰਡ ਵਿੱਚ **15-15** ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **300** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ । **(3 × 15 = 45 ਅੰਕਾਂ)**

3. ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਦਸੋ

4. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ

5. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਆਏ ਵਸਤੂਗਤ ਅਤੇ ਰੂਪਗਤ ਬਦਲਾਉ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ।

SECTION – III

ਖੰਡ – III

Note : This section contains **nine (9)** questions of **ten (10)** marks each, to be answered in about **fifty (50)** words. **(9 × 10 = 90 marks)**

ਨੋਟ : ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ **10-10** ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨੌਂ **(9)** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **50** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ । **(9 × 10 = 90 ਅੰਕਾਂ)**

6. ਸਵਰ ਅਤੇ ਵਿਅੰਜਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦਸੋ

7. ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ

8. ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ

9. ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ

10. ਵਾਰ ਅਤੇ ਜੰਗਨਾਮੇ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਭੇਦਕ ਲੱਛਣ ਦਸੋ

11. ਪ੍ਰਗੀਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ

12. ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਆਂਚਲਿਕਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

13. ਐਬਸਰਡ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ

14. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ

SECTION – IV

ਖੰਡ – IV

Note : This section contains **five (5)** questions of **five (5)** marks each based on the following passage. Each question should be answered in about **thirty (30)** words.

(5 × 5 = 25 marks)

ਨੋਟ : ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਨਿਮਨ-ਲਿਖਤ ਪਹਿਰੇ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ **5** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **30** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਹੈ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ **5** ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ।

(5 × 5 = 25 ਅੰਕਾਂ)

ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀਵਨਗਤੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਮੂਹਿਕ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਪਾਸ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਲੱਮ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਸਲੱਮ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਕੇਵਲ ਗੀਤਾਂ ਪ੍ਰਗੀਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਭਗ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਕਾਲੀ ਕਾਵਿ – ਰਚਨਾ ਦੀ ਹੈ । ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਾਡੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਲਵੋ । ਸਾਡੇ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਉੱਚਤਮ ਸੀਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦੇ ਜ਼ਾਤੀ ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਤੀ - ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ – ਬਿੰਦੂ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਹੀ ਹੈ ।

ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਦੀਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਖੰਡਰੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੇ ਹਾਂ । ਖੰਡਰਾਤ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੁਸੀਨ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਵੰਚਿਤ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਵੀ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਹਨ । ਖੰਡਰ ਪਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਵਿਰਸਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਪਾਸ ਵੀ ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਕ ਅਵਚੇਤਨ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਇਸੇ ਉਪਰ ਗੁਜ਼ਰ ਬਸਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਲੱਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਕਦੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪਿੰਡ ਵਲ ਪਰਤਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸਲੱਮ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਉੱਸਰ ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ ਵਲ ਜਾਂਦੇ ਅਸੀਂ ਹਿਚਕਦੇ ਹਾਂ । ਉਸ ਨਵੀਨਤਾ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮੈਲਾ – ਮੈਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕੀ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮੱਰਥਾ ਤੋਂ ਵਡੇਰਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਸਲੱਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਦੋਂ ਕੋਈ ਹਾਦਸਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਖੰਡਰਾਤੀ ਵਸੋਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਅਜਵੀਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲਈਏ । ਅਸੀਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਉੱਦਮ ਜਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਏਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ । ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਕਾਂਖਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਏਥੇ ਬਹਿ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਇਕ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਫੇਰ ਛੋਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਖੰਡਰ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਪੋਚਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਧ ਸਮਰੱਥਾ ਅਜੇ ਅਸਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਘਟੋ ਘਟ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ।

ਨੋਟ : ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

15. ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ / ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਮਨੋਸਥਿਤੀ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?

16. ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ?

17. ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਅਵਚੇਤਨ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਸਾਰ ਕੀ ਹਨ ?

18. ਇਸ ਪੈਰੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਥੀਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ।

19. ਇਸ ਪੈਰੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ।

Space For Rough Work

FOR OFFICE USE ONLY	
Marks Obtained	
Question Number	Marks Obtained
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....